

TAR KÁROLY

Második könyv – Minden kiderül (A történetek után)

Az apa

Fekete karácsony. Abban az esztendőben háromszorosan is fekete karácsonyuk volt. Szomorúan szürke felhők sereglettek városuk felett, kitartóan szemerkélt az őszi eső, az utcák sárosak voltak, az emberek kedvetlenek. Karácsony napja akkor már majdnem három évtizede nem volt hivatalos ünnep. Nagyhéten temették fiukat. Pap nélküli katonai temetésre kényszerültek. A kivezért kiskatonák sírtak, a gyászoló tömeg ijedten húzta össze magát a négy fegyverből eldőrdülő szegényes sortűz alatt. Rengetegen állták körül a tátongó sírt. Ott voltak a Brassai Sámuel felső osztályos tanulói, rokonok, ismerősök és a Politechnikai Intézet vízilabdázói, akik bombaerős lövéséért tisztelt legfiatalabb csapattársukat gyásztáltak. A család barátai közül valaki idegnyugtató tablettákat erőltetett a gyászoló család tagjaiba. Mindhárman némán állták végig a búcsúztató beszédeket, patakzó könnyeiket sem érzékelték. A koszorútorony mellől baráti figyelmezők engedelmes kicsi nyájként terelték őket a temető bejáratánál parkoló kocsiba. Velük tartott Gina is. Otthon összeborultak. A szülők és a testvér fájdalomhoz a fiú kedvesének szerelmes fájdalma társult. Így érte őket karácsony hajnala. Kilátástalan ünnep, kilátástalan évvég, kilátástalan új esztendő elé néztek. Olyan fájdalmak terhét hordozták fel-felnyögve, sóhajtva, amelyek értelmetlenné teszik az életet.

Napokig alvajáróként éltek: az apának és anyának dolgoznia kellett, a lányoknak tanulniuk. Miközben mindegyre visszatértek a fiú sírjához, hogy megbizonyosodjanak: nem rossz álom volt az ő megmagyarázatlan halála, arcukról alig észrevehetően lekopott és egyre beljebb rejtőzött bensőjükbe a legfájdalmasabb szeretet, amely örökre bevési szereteteink arcképet emlékezetünkbe.

Az apa éjszakánként ébren forgolódott az ágyban. Önvádja alattomosan terjedő betegségként nem hagyta nyugodni. Furcsákat álmodott. Gondolatait álmában megrögzött grafomániásként zsinórirással rötta egy sohasem látott koromfekete fedelű vonalas füzetbe. Könnyedén ment az írás.

„Makacs kíváncsiság már nem gyötör, egyre nagyobb bizonyossággal állíthatom, hogy az egyszerű élet híveként, nem szükséges megválaszol-

helyezett koszorúk hervadtságától könny szökött a szemébe Nektámaszkodott a sír fejéhez helyezett kopjafának. Áll ott szótlanul, állt értetlenül. Nem tudta, miért került éjfél után a kietlen temetőbe. A kopjafán matatott a keze. Ráismert arra a diófa törzsre, amit a magyarókereki, halálosan beteg asztalos faragott javaslatára elhunyt nőknek valóan tulipánosra és kontyosra, hogy az udvaron heverő szilvafa törzsére állítva, nagyszobájuk sarkába való dísz legyen belőle. Most mégis a fia sírját jelöli ideiglenesen. Bútorgyári barátja alakította legényeknek valóan zászlósan csúcsdíszessé.

„Mit rontottam el? Hogyan történhetett? Miért nem sikerül megelőzőm a bajt?” Önvád bénította. Behunyt szemmel, szoborként állt mozdulatlanul. Befelé, önmagába nézett. Sűrű vágásokkal rohanó ritmusú film képsorai sorjáztak képzeletében.

A lippai kórház jelentéktelen földszintes épületében egy anyás képű nővért követve jutott az anyával együtt egy orvosi felszerelésekkel teledobált raktárhelyiségbe. Katonai szolgálata idején járt hasonló helyen, amikor önként jelentkezett műtetre, hogy krónikus tüszős mandulagyulladásától megszabaduljon. A műtétet megelőző napon az egyik, mindenre kapható, szolgálatra kész katonabeutalt beteg, a bejárati lépcsőn ülve fenőkövön élesítette a kórház egyetlen valamirevaló szikéjét. Őt a két sebész közül az operálta, amelyik éppen törvényszéki vizsgálat alatt állt egy halálos kimenetelű mandulaműtét miatt. Remegett az orvos keze, amikor a szikével a szájába nyúlt. Most a saját kezén érezte a megállíthatatlan remegést.

Fia élettelen teste, fehér lepedővel leterítve, egy kiszuperált műtőasztalon feküdt. Egy pillantásnyi időre látta a fia arcát. Az anya fiára borult. Arcukról kettőzött erővel robbant és szétfröcskölődött az a némaságában is agyfacsaró kín, amely őt is letaglózta. Felocsúdva, sietve kitakarta a fiú bal lábát, óvatosan lehúzta róla a vastag gyapjúharisnyát. A fiú bal lábának sarkán hüvelyujj vastag, száraz mély seb tátongott.

Kitántorgott a raktárból, öntudatlanul botorkált a havas udvaron. A drótkerítésig jutott, amikor elemi erővel kitört belőle a zokogás. Mögötte fájdalmas képpel, némán szobrozott a jóságos képű nővér.

– Meg tudom érteni a fájdalmát, nekem is van fiam...

Beültek a Trabantba, sietve hajtottak a kaszárnyába. Az ezredorvos rendelőjének várójában az apa és anya egymásra nézett. Fájdalom vakította, fájdalom tette szótlanná őket.

– Tetanusz vagy vérmérgezés? – kérdezte vádlón az apa.

A katonaeorvos készségesen magyarázott:

– Tetanusz nem lehet, mert az nyakmerevéssel jár...

– Akkor vérmérgezés! – mondta tompán az apa.

Az orvos felkapta a fejét. Erőltetetten tiltakozott. Orvosi kifejezésekkel tarkított előadásba kezdett. Végül menekült.

– A vérmérgezés is kizárt. Ebben annyira bizonyos vagyok – mondta teátrálisan. – Ha vérmérgezés, akkor én ciánkáliit veszek be!

Az apa nem értette, hogy miért éppen a ciánkáli jutott az orvos eszébe. Jól képzett titkos ügynökök leltárában ez a halálos mérgező anyag a végső menekülés eszköze.

Az apa tekintete hosszasan kutatta az orvos megjátszott elefántpofáját. Nem látszott rajta fuvallatnyi részvét, cseppnyi megbánás. Ellenséges közönyt sugárzott az arca. Az apából forró gőzként szakadt ki a megérzés:

– Gyilkosok!

Felugrott. Kézen fogta félig ájult feleségét. Köszönés nélkül kimenekültek az orvosi rendelőből.

Így történt, motyogta az apa. Kifehéredett ujjakkal szorította a kopjafát.

Művészet

